

SULEQATIGIISSITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

EM2018/152
Tillie Martinussen
5. november 2018

Inuit Ataqatigiit Inatsisartuni ilaasortaataat

Naalackersuisut kingusinnerpaamik UPA2019-imut Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik piitsuussutsumik killiliissummik aalajangersaanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq, Tillie Martinussen, Suleqatigiissitsisut)

2008-mi meeqqat isaannik isigalugu pitsuussuseq misissorneqarpoq. Taamani ilaqtariit meerartallit 39 %-ii ukiup ataatsip ingerlanerinnaanni annertussusileriikkanik ikiuutunik pisarsimapput.

Taamani oqaluuserineqarpoq meeqqat 4-9 %-ii piitsuusutut taaneqarsinnaasut - angajoqqaat sulisimasuuppata, inuussutigalugilli inuussutigisinnaasaminnik ikinnerusut, pisortanit pilersorneqarneq pissutaalluni. Iluarsartuussisoqarnissaanut pisariaqartitsineq ukiut qulit matuma siornali takuneqarsinnaasimavoq.

Angajoqqaat suliffeqartinniarlugit, innuttaasut sualummik meeqqat pitsaasumik inuuneqartikkumallugit - pitsaqartinnagu - ukiut qulit matuma siorna.

Taava taamanili susoqarpa? Susoqarpiarsimanngilaq.

Pisariaqarluinnaqqissaarpoq ataqatigiissumik eqqarsaatigilluakkamik suliffeqarnerup iluarsartuussivigineqarnissaa, sulineq akilersinnaaleqqullugu.

Piffissalli ingerlanerani akissarsiat sulinermilu atukkaat isumaqatigiinniutigineqartarneri sumiginnarneqarnikuupput. SIK-mi ilaasortat, peqqinnissaqarfimmi sulisut, poliit aamma mattussivinni sulisut, perorsaasut socialpædagogillu isumaqatigiinniarnert eqqarsaatigalugit kinguaattoorfiupput imaluunniit akissarsiaqartinnerqarput ullutsinnut naleqqutinngilluinnartunik.

SULEQATIGIISSITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Sumiiffinni arlalinni inuuniarneq akisoorujussuuvoq aamma oqartoqarsinnaavoq ajunngitsorsiat, soorlu internet, imeq aamma kiassarneq, init oqoqanngitsut ussiitsuunngitsullu, nerisassat peqqinnartut timmisartuunneqartarneri, ilinniarnissamut periarfissat il.il. ajunngitsorsiatut isigineqartussaangitsut tamanilli inuussutigineqarsinnaasunik akissarsialinnit periarfissaasariaqaraluartut, ilaqutariinnut aamatullu inuttut suliffilinnut. Kisianni pivisusut taamaangillat tamannalu ajornartorsiutaavoq imaannaangitsoq. Atuinernut taamaattunut akit akilerneqarsinnaasariaqaraluarput ukiut ingerlanerani akissarsianit, sulisartut arlaannaalluunniit mattunneqarani.

Sulisartorpassuilli eqqarsaatigalugit taamaattoqanngilaq. Taava sumiippa kajumissaat sulinissamut aamma pilersueqataanissamut?

Paarlattuanik sukku tamaana iluarsillattaarujoorpugut akikillisaatinik tapiissutinillu tunioraarujoorluta politikerit soqutigisaat eqqornaveersaarlugit taamatullu aamma tapiissutinik akikillisaatinillu ima tunioraatigaagut allaat paasissaajunnaarsimallutik.

Ingasappallaaqaaq taamaattumik iluarsartuussisariaqarpugut tamakku piiarniarlugit.

Ajorluinnaqqissaarpoq taamaattoqarnera.

Peqataanillu erseqqissarluinnartariaqarparput akuersisaratta aningaasartuutitalerujussuarnik, piffissami sivikittuinnarmi siuariartitsisartunik - malitseqartittariaqarpagut tamakku piffissaq sivilunerusoq isigalugu pilersaarusiortluta, pinngitsoorata malitassatsinnik, siuartornerit suliniutillu malitseqartittarlugit - ataavartittarlugillu.

Aamma inuit inuussutigisinnaasaannik akissarsiaqartittariaqarpagut - piffissarlu eqqorlugu akilertarlugit - sulisartortagut.

Iluarsiissutissanik ujartuipput, suleqatigiinnissamik eqqummaarittuunissamillu ujartuipput, tusaaneqanngisaannarpulli. Kukkullariaanasili. Ukiuni makkunani uangut politikerit misiligarneqarpugut - suliassagut isumagisinnaanerigut paasiniarlugu, aamma pinngitsoorneqarsinnaanngitsunik allannguisinnaanersut ornikkatsigumi aningaasarsiornikkut nakkaannissarput.

Utoqqatsissutigisinnaajunnaarpagut demokratip atukkatta nutaajunera imaluunniit ilisimaassuseq. Aamma allat pisuutittuaannarsinnaajunnaarpagut. Uangut kisitta akisussaavugut.

Ajutuinnissarput ornipparput aamma soraarummersitaanissarput, angusarissaarnissarpulli ilimanartutut isikkoqanngivippoq.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Inuppassuit nunarput qimagarpaat, inuttut ajornartorsiuterpasuit artorsaatigaagut aamma inuutitassut ilarpasui ikiortariaqarput, ikiortariaqarput imminnut ikiorsinnaaleqqullugit kiisalu ilinniarnissaminnut pisariaqartitsipput - imaluunniit ilisimasatigut ikorferneqarnissartik pisariaqartippaat tunisassiornerup pissarsinarluartup aqqutaa nassaarisinnaajumallugu8.

Aqqutissamiipput akissarsiat inuussutigineqarsinnaasut aamma soraarnerussutisiassat, atugarissaarnerunissaq, peqqinnerunissaq, ullut nuannererusut. Tamanut.

Paarlattuanilli kussissumik pissusilersorpugut aamma aningaasarsiornikkut nakkariartarpugut, pitsanngorsaaniartarpugut ilaartuipajuinnartarlutali piumanatalu pitsaasumik iluarsartuussinissarput.

Imaannaangitsuusussaapput, pisariaqarpulli aamma amerlanerpaat suleqatigiittariaqartussaapput nutaamillu eqqarsarlutik.

Pisariaqarporli aningaasartuutini pisariaqanngitsunik artukkersunnginnissarput, aningaasartuuteqartariaqarpugulli piffissaq ungasinnerusoq isigalugu erniortussanik. Allatut ajornaqaaq.

2021-nnguinnartoq ikilisaasariaqarpugut - kisianni kikkut ilanngartuutissavagut?

Suleqatigiissitsisuni neriuppugut qinnutigalugulu aalisarneq innarlissanatigut, aalisapilunnitsigut aamma neriupppugut aamma aalisakkat qaleruallillu akii pisarnermissut qaffasiinnarumaartuq. Taamaangippat qunneq aanaralaannguussaaq.

Piitsuussutip ilisarnaatai inuiaqatigiinni sumiluunniit siumugassaapput aamma pissutaasut amerlaqaat; atornerluineq, inuunermi atukkat allanngortarneri, toqu, suliffissaarunneq, ajoqusernerit, ilinniarsimannginneq, inuttut ajornartorsiuteqarluni ikiorneqanngitsoornerup kingorna unittoorneq, ilinniarsimasap iluani suliffissaqannginneq. Inuutissarsiutit amingaataanerit, politikerit piumassuseqannginnerat piviusunik takunninnissaminnut.

Pissutaasulli annerpaat marluk tassaagunarput; ilinniarsimannginneq aamma iluarsartuussisoqartannginnera. Soorunami taama ajornanngitsigisumik oqaatigineqarsinnaanngikkaluarput, kisianni immikkoortuni taakkunani marlunni iliuuseqartariaqarpugut, piffissap ungasinnerusoq isigalugu iluaqusiinissaq pillugu qularnaarumallugu amerlanerit inuunermi atugarissaarnerulernissaat - naqqaniit.

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

Agguaqatigiisillugu isertitat uani takutinneqartut qaffattariaqarput qulaani taasakka pissutigalugit aamma allarpassuit pillugit soorlu Nunani Avannarlerni pissutsit assersuukkusuttakkagut issuarlugit.

Kalaallit Nunaanni isertitat agguataarnerat assigiinngitsorujussuuvoq misissuitilluta assersuuffigerusuttakkatsinnut naleqqiullugu. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup siunnersuutaanut agguaqatigiisillugu isertitat 60 %-iunissaat isumaqatigaarput, ataatsimiititami tamanna qimerlooqqissaartariaqarpoq aamma taamaattumik inassutigaarput ataatsimiititaliat suleqatigiissasut pisariaqarpat ataatsimiititaliat suunerat apeqqutaatinnagu massakkuugallartorlu siunnersuutip matuma aappassaaneernissaa kinguartikkallarlu tulliani ataatsimiinnissamut, piffissaqarluarumalluta sukumiisumik siunnersuutip suliarinissaanut.

Politikkikku-Aningaasarsiornikkut nalunaarutip takkunnissaa utaqeqqaartariaqanngilarput, maannagaarlu piareersarluta aallartereertariaqarpugut qularnaarlugulu Inatsisartuni ilaasortat tamarmik akuutinneqarnissaa kiisalu innuttaasut. Allatummi iliorsinnaangilagut.

Aamma taakku oqaasissaqaqataasariaqarput.

Aamma aningaasarsiornermut immikkut ilisimasallit assigiinngitsunik tunuliaqutallit peqataasariaqarput, aningaasarsiornikkut ingerlaaseqaratta planøkonomiitut taaneqarsinnaasumik, ilaannakoortumik iluanaarfiusinnaasumik naak qaqtigooraluaqisoq.

Inatsisartuni ilaasortat kaammattussavagut partiimut sorlermuunniit ilaasortaagaluarpata iliuuseqaqqullugit innuttaasut inuunermi atugaasa pitsanngorsarnissaannut. Tamanna pisinnaavoq siunnersuutip ataatsimiititalianut susasaqartunut ingerlateqqinneratigut. Siunnersuutigissavarput Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu ataatsimiititaliamut kiisalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamut ingerlatitsisoqassasoq ilaatillugilli Sanaartornermut Ataatsimiititaliaq aamma Inuutissarsiornermut Ataatsimiititaliaq.

Sulisoqartariaqarpoq oqallittoqarlunilu sukumiisumik piitsuusutsimmut killissaq pillugu aamma taamatut piitsuusuttip killissaata oqaluuserinerani atukkat pillugit.

Naggataatigut SIK-p siulittaasua, Jess G. Berthelsen issuarusuppara, tallimangormat Sermitsiami allaaserisami ima oqarmat: Asasakka politikereit! Periarfissaqarputsi akissarsiat sulinermilu atukkat isumaqatigiinniutigineranni iluaqusiinissassinut: tassa akissarsiat naammaginatunngorlugit qaffallugit

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

taamaasillusilu qularnaarlugit meeqqat inuunerminni atugaat - taamaasiornissigullu Danmarkinut nussorneq unikaallatsillugu.

Soorunami taama ajornaatsigisumik imaaliallaannaq pisoqarnaviangilaq, kisianni nunatsinni qinikkanik peqartariaqalerpugut innuttaasut tatigisinnaasaannik aamma taakkunanga sullissisunik.

Taamaattoqassappat ilaatigut pisariaqarpoq sulisitsisutut sulinitta pimoorunnissaa qularnaarlugulu piffissaagallartillugu naammattunik akissarsiaqartitsilernissaq aamma piffissaq eqqorlugu isumaqatigiinniartarnissat.

Tamatumalu nassatarisussaava pisariaqartillugu oqimaatsorsuarnik aalajangiisarnissaq.

Pisariaqarpoq pingaarnernik takorluugaqarsinnaassuseqarnissaq ilinniarsinnaanissaq qularnaarumallugu, inissaqarnissaq, peqqinnissaqarfik aamma allat meeqqat inuusuttullu inuuneranni pinngitsoorneqarsinnaanngitsut.

Sapiitsuusariaqarpoq taamatut annertuunik inunnik isumaginninnikkut piviusunngortitsissagaanni aamma kinguneri uuttorneqarsinnaasussaassapput. Pisariaqarpoq piffissaq ungasinnerusoq isigalugu pilersarusiornissaq aamma piviusunngortitsinissaq, sapinngisamillu amerlanerpaat isumaqatigiissuteqartinnissat.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuutip matuma akuerineqarnissaa inassutigaarput aamma ataatsimiititaliami sukumiisumik oqallisigineqassasoq, inassutigalugulu Aappassaaneerneqarnissaa tulliani ataatsimiinnermi pissasoq, pisariaqarmat piitsuussutsip killissaasa aalajangersarneranni sukumiisumik pitsaasumillu aalajangersaanissaq.

Aalajangersaanissarli pisariaqarpoq.

Piitsuunerup takunissaa tulliani ataatsimiinnermut utaqqissuttariaqanngilaq.

Maani illoqarfinni innuttaasut akornanni pisuttuaannassaasi aamma sinerissap sinnerani innuttaasullu apersorlugit suut inuussutigisarneraat aamma qanoq inuunertik ingerlanneraat.

Tamannaannarluunniit piitsuussutsimut killiliissusiinissamut kajumissuseqartisersinnaasariaqaraluarpoq aamma suliniutitta qanoq sunniuteqartarneranut uuttuutitut kiisalu maannakkut inissisimanitta ajorsiaartortup maluginissaanut - pisunullu paasinninnissatsinnut.

**SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET**